

als ons even
ogelijk met

Leiden zag
Robinsons,

na Harmonie
en Zou-
armonie van
tbaar over-

en boeiks
end gebruik

l gebonden,

tel staat, dat
Bijbelsche

een geloovig

zinning, die

tel kon zon-

kerk en de
t een inlei-

zing bie-
over de be-

zing voor de
loog over de
Fongelings-

distisch en
k hier zuiver

dat geheel
gewenschte

is om strijd
verwijzing,
kerkeraden
en zijn weg.

het tweede
het licht.

id van den
in bespreekt
ooze, 2^e de

ong, 4^e
tem ter be-

het eerste
middel
Spreken in
haar inner-

iek.

onze Gere-
lijzen Doop
125.

werkelijk?
formeerden,
in Eerlijk-
n staat aan-
en DE WAR-
BELINGEN in
hoop te bedie-
gen.

lijk te ma-
en laten op
armulder:
n ontvangen
inderen des
niet mogen
gen worden."

... wij bid-
nbarigheid,
aanzien, en
Zoon Jezus

l en Vader,
de kinderen
dmaten van
zo tot Uw
ezelwe met
krachtig."

volgens het
leed en ons
nht worden

od"
worden"
et rijk van

gebed aan
n barnhar-
en

den Heere
lijven."

egging, dat

en"
lmaten van
n gemaakt"
angenomen

eid en be-
n (eerlijker
nging).

g en ver-
den preek-
en God's

deze kin-
d. Hem ge-
de deze kin-
den." Zij

den dank
anden ver-
den Christi-
lenen?"

eschied?
Doop-

regel en

bekrachtigd." Derhalve moet het zijn aangebracht,
kerk de (z.g.) Doop bedienend werd; dus in de
oogenblikken, die er verlopen zijn tusschen
het inbrengen van de kinderen voor den preek-
stoel en het treden van den dominee tot het
sprengbekken.

Wat door den dienst van den predikant ge-
schiede aan het sprengbekken, was Gods ver-
zorging en bekrachtiging; niet de [genade-
weldad] zelf!

Hoe is deze wedergeboorte, deze aanneming,
gedienst?

Die het weet, zegge het.
Zijn er Gereformeerden, die werkelijk gelooven
wat het Formulier hier leert?

Nu weet en doorzijs een ieder, hoe vol-
komen onwaar, onjuist en leugenachtig het
is, te zeggen, dat naar onze leer de kindere-
kens voor te ten Doop komen «buiten het
Rijk van God» zouden staan, en «in gedoopt
te zijn, «in dat Rijk zouden wezen».

Er staat duidelijk, dat te voor den Doop
in Christus geheligd zijn, en daarom als
lidmaten van Christus en als erfgenamen van
het Rijk Gods behooren gedoopt te wezen.
Dit moet de schrijver geweten hebben,
want hij las heel het formulier bijklaar door.

Maar wat dan te zeggen van een pole-
mieck, die zoo opzettelijk valsche durft zijn?

Er is geen ander woord voor: Het is on-
waardig, den Christen niet betamende
polemieck.

Voor Koolwijks Scholen.
Ingekomen bij Dr. HOUTMEYER: Van N. N. te
Puten, voor Koolwijk 10; gecolleet door de
Geref. kerk B. te Enschede f. 6,33 1/2.

Voor onze Leeshilothek.
In hartelijken dank ontvangen van C. Tekke-
lenburg te Arnhem, een pakje boeken.

Uit de Pers.

Niet onjuist karakteriseert Dr. Gispin in de
Bazin de verschillende richtingen in haar strijd
tegen het ongelooft, als hij schrijft:

De kerk, (ik spreek nu van alles wat kerk ge-
noemd wordt, en niet uitsluitend van hetgen *zij*
als de ware kerk erkent) de kerk moet onder
deze macht der eeuw leven, zich handhaven, en
haar leven onder de volken, met meer of minder
gunstige omstandigheden, voortzetten, en meer ver-
delidig dan aanvullend optreden, handhavende
haar goed recht.

De Roomsche kerk doet dit door voornamelijk
haer werken van barmhartigheid op den voorgrond
te plaatsen en daartoe de gevoelzucht af te lei-
den, dat zulke vruchten niet kunnen groeien aan
een kwalen boom; de verstandelijke ontwikkeling,
van hen die voortrekkers van haar zijn, met kracht
en beleid te bevorderen; kunnen en wetenschappen
en de liefde tot deze te beoefenen na aan te kwaken;
en, door daarvoor bekwaame voorleeders,
het betoeg te doen leveren, dat geloof en weten-
schap niet vijandig tegenover elkander staan, maar
dat de *ware* wetenschap juist gevonden wordt bij
hen, die aan een openbaring Gods aan de mens-
chen geloven, en als het doel ook der wetenschap
bedien: Gods alen zij de eert!

De Protestantische kerken kunnen, uit den aard
der zaak, niet met een zamengetrokken kracht tegen
den geest der eeuw optreden, ansporen zij zelfs
voortgang van dien geest zijn geweten, en kracht-
tigit instellingen zijn, die de herschappij van dien
geest onder het volk uitbreiden. Van hier het ver-
schijnsel der nieuwerwetsche volksoeken, die den
staat gesubsidieerd en door het intellect, in het
belang der opklaring, in stand gehouden en be-
scherm, voor zoover in die genootschappen na-
werk en gast en zoekt, al wat omgaat in en bij
het denkend deel der natie, die verlichten, de man-
nen van het verstand.

Tegen dien geest der eeuw is en wordt echter,
door voorgangers en leden van die volkerkerken,
genig en gezonden, op verschillende wijzen en
met onderscheiden middelen. Om bij ons vaders-
land te blijven, kunnen we van het volgende spreken:
De apologetische methode, die zich ten doel
stelde de openbaring te verdedigen tegen de aan-
valden van het intellect, gelijk de oude leeraars milks
deden tegen het Heidentum.

De kritische methode, die de wijsgeerte der
euw en wat zij dien weg tot kennis, het wezen
onzer kennis enz. noemt, aan een scherp weten-
schappelijk onderzoek onderwerpt, en het onhou-
der en van uitsprekt, maar ook tegelijkertijd de
kerkerk aangaande God, den menschen, de zonde,
de genade en de laatste dingen, zoodaant erkeert,
dat het werkelijk van al die leerstukken verdorft,
en ternaamwoord de namen nog blijven bestaan.

Verder de ethisch-practische methode, die den
strijd op wetenschappelijke en dogmatiek-kerkelijk
gebied opgeeft, en zich toezicht op de redding der
zielen van den drank, de onzuiverheid, de schijn-
geloof van allerlei aard, voor oud en jong, voor mannen
en vrouwen, in het leven roept; daarin de goede
zeden van het Christendom poogt te handhaven en
te verbreiden; krachtig bevoordt het Christelijk
onderwijs in de volker-school, en poogt behelst het
lager onderwijs aan de staatsorg, en ontfermt het
aan de Christelijke school dezelfde rechtspositie te
geven, die het neurale staatsonderwijs bezit.

Voorts de ethisch-mystische methode, die de pan-
theistische wijsgeerte, vermengd met theosophische
bespiegelingen, toepast op de openbaring en de
overgeleerde leerde; de letterkundige christelijke
onderzoekingen aangaande den oorsprong en den
inhoud der Bijbelboeken aanvaardt; en tot de slo-
som komt, dat het Christelijk geloof niet staat of
valt met den Bijbel, omdat dit geloof zijn grond
niet heeft in een boek, maar in de genaden des
Heiligen Geestes binnen in het hart van den ge-
loovigen, en in het omvattend aanschouwen van
God en de eeuwige dingen.

Dan volgt de juridisch-confessionele methode,
die het oog richt op de quaestie van recht en on-
recht. Uitgaande van de bewering, — dat de
bedenigende volkerkerk continuëert of voortzet
de Gereformeerde kerk, uit de dagen der reformatie,
en mitdien in de wetlige openbaring van het lichaam
van Christus in ons land, — beschouwt zij den
feitelijken toestand al in strijd met het recht, wijl
de formulieren van eenheid niet zijn afgeschied, de
bevoegdheid daartoe zelfs niet bestaan, wijl in de
reguleringen van de nieuwere volkerkerk zelfs
handhaving van de leer geschiedt wordt. Een man
zonder hoofd is krachtens deze methode toch een
man met een hoofd; wijl degene die hem het
hoofd afdoogt, daartoe het recht niet had, en dus
een wederrechtelijke daad pleegde. Feitelijk is ge-
geerd de man dus zijn hoofd kwijt zijn; rechtens heeft hij
het nog.

Ten laatste van alle komt dan de Gereformeerde
beginselen-methode. Deze methode gaat uit van
de grond- of moelgedachten, die door Calvin
en, op zijn voetspoed, door de beste Gereformeerde
schrijvers, uit de H. Schrift zijn afgeleid; aan die
beginselen-schriften het aanzijn schouwen, en toege-
handhaving van de leer geschiedt wordt. Een man
zonder hoofd is krachtens deze methode toch een
man met een hoofd; wijl degene die hem het
hoofd afdoogt, daartoe het recht niet had, en dus
een wederrechtelijke daad pleegde. Feitelijk is ge-
geerd de man dus zijn hoofd kwijt zijn; rechtens heeft hij
het nog.

Ten laatste van alle komt dan de Gereformeerde
beginselen-methode. Deze methode gaat uit van
de grond- of moelgedachten, die door Calvin
en, op zijn voetspoed, door de beste Gereformeerde
schrijvers, uit de H. Schrift zijn afgeleid; aan die
beginselen-schriften het aanzijn schouwen, en toege-
handhaving van de leer geschiedt wordt. Een man
zonder hoofd is krachtens deze methode toch een
man met een hoofd; wijl degene die hem het
hoofd afdoogt, daartoe het recht niet had, en dus
een wederrechtelijke daad pleegde. Feitelijk is ge-
geerd de man dus zijn hoofd kwijt zijn; rechtens heeft hij
het nog.

Ten laatste van alle komt dan de Gereformeerde
beginselen-methode. Deze methode gaat uit van
de grond- of moelgedachten, die door Calvin
en, op zijn voetspoed, door de beste Gereformeerde
schrijvers, uit de H. Schrift zijn afgeleid; aan die
beginselen-schriften het aanzijn schouwen, en toege-
handhaving van de leer geschiedt wordt. Een man
zonder hoofd is krachtens deze methode toch een
man met een hoofd; wijl degene die hem het
hoofd afdoogt, daartoe het recht niet had, en dus
een wederrechtelijke daad pleegde. Feitelijk is ge-
geerd de man dus zijn hoofd kwijt zijn; rechtens heeft hij
het nog.

Ten laatste van alle komt dan de Gereformeerde
beginselen-methode. Deze methode gaat uit van
de grond- of moelgedachten, die door Calvin
en, op zijn voetspoed, door de beste Gereformeerde
schrijvers, uit de H. Schrift zijn afgeleid; aan die
beginselen-schriften het aanzijn schouwen, en toege-
handhaving van de leer geschiedt wordt. Een man
zonder hoofd is krachtens deze methode toch een
man met een hoofd; wijl degene die hem het
hoofd afdoogt, daartoe het recht niet had, en dus
een wederrechtelijke daad pleegde. Feitelijk is ge-
geerd de man dus zijn hoofd kwijt zijn; rechtens heeft hij
het nog.

Ten laatste van alle komt dan de Gereformeerde
beginselen-methode. Deze methode gaat uit van
de grond- of moelgedachten, die door Calvin
en, op zijn voetspoed, door de beste Gereformeerde
schrijvers, uit de H. Schrift zijn afgeleid; aan die
beginselen-schriften het aanzijn schouwen, en toege-
handhaving van de leer geschiedt wordt. Een man
zonder hoofd is krachtens deze methode toch een
man met een hoofd; wijl degene die hem het
hoofd afdoogt, daartoe het recht niet had, en dus
een wederrechtelijke daad pleegde. Feitelijk is ge-
geerd de man dus zijn hoofd kwijt zijn; rechtens heeft hij
het nog.

Ten laatste van alle komt dan de Gereformeerde
beginselen-methode. Deze methode gaat uit van
de grond- of moelgedachten, die door Calvin
en, op zijn voetspoed, door de beste Gereformeerde
schrijvers, uit de H. Schrift zijn afgeleid; aan die
beginselen-schriften het aanzijn schouwen, en toege-
handhaving van de leer geschiedt wordt. Een man
zonder hoofd is krachtens deze methode toch een
man met een hoofd; wijl degene die hem het
hoofd afdoogt, daartoe het recht niet had, en dus
een wederrechtelijke daad pleegde. Feitelijk is ge-
geerd de man dus zijn hoofd kwijt zijn; rechtens heeft hij
het nog.

Ten laatste van alle komt dan de Gereformeerde
beginselen-methode. Deze methode gaat uit van
de grond- of moelgedachten, die door Calvin
en, op zijn voetspoed, door de beste Gereformeerde
schrijvers, uit de H. Schrift zijn afgeleid; aan die
beginselen-schriften het aanzijn schouwen, en toege-
handhaving van de leer geschiedt wordt. Een man
zonder hoofd is krachtens deze methode toch een
man met een hoofd; wijl degene die hem het
hoofd afdoogt, daartoe het recht niet had, en dus
een wederrechtelijke daad pleegde. Feitelijk is ge-
geerd de man dus zijn hoofd kwijt zijn; rechtens heeft hij
het nog.

uit een eigen beginsel, en strikt en naar, kerk,
staat en maatschappij, naar de gevoeltrekkingen,
die in dit beginsel liggen, in te richten en te re-
geeren.

Als ge dit goed begrijpt en doorziet, zal het u
niet verwonderen, dat deze methode beurtelings als
voed-revolutionair en totaal veranderd weerstaan
wordt, en dat, waar al de andere methoden ook
in verschillen, zij hiern overeenkomen, dat de
Gereformeerde-beginselen-methode moet tegene-
gaan worden, wijl zij of tot een zee consequente
revolutie voert, of de menschele afkeer samenvoeg
drie evenen achteruit brengt. Man weet deze
methode ook wel het Neo-Calvinisme, om haar te
onderscheiden van het oude Calvinisme, want het
v. a. b. v. in de leer van de Overheid ten aanzien
van de kerk en de daaruit afgeleide verhouding
van kerk en staat; tot andere gevoeltrekkingen
komt, dan de Gereformeerde of Calvinistische
schrijvers uit vroeger dagen en de confesse e zelve.

Deze Gereformeerde-beginselen-methode heeft,
ofschoon zij de jongste is, al heel wat beweging en
splitting in den lande te weeg gebracht. Wel een
bewijs, dat zij dieper gaat dan de oppervlakte en
werkelijk een methode is van beginnelen.
Over hare zelfs verstandelijke uitkomsten te oorde-
leeren, zal het thans levende gemak, naar den
menschen gesproken, wel niet gegeven zijn. Want
beginselen zijn als zaadkorrels, die langzaam we-
ken, en ten laatste den hardsten grond doen split-
ten en een weg rich banen voor haar eigen leven.

Dat echter die werking het eerst en het meest
op kerkelek gebied geschiedt, ligt in den aard der
beginselen zelve. En vandaar de quaestie over de
opvoeding tot den dienst des Woords, en de vraag
of deze, naar den eisch van het beginsel, Univer-
sitair of Seminariaal moet zijn. Die vraag staat
niet alles in verband wat, in de wereld van het
denken, thans aan de orde is. Zij is een deel, zij
het ook een belangrijk deel, van geheel de Calvi-
nistische levensopvatting. En doordien de toestan-
den op elk gebied zoo ingewikkeld zijn, is ver-
gissing en misverstand, ook onder de sijnemendste
mensen, mogelijk niet alleen, maar bepaald aan-
wezig, in het wetenschappelijke, kerkelekke en poli-
tieke, waaruit nog veel kan voortvloeien, dat ons
de vraag herinnert: «Wacht, wat is er van den
nacht?»

Onze enige zamenkerking zou zijn, dat in
deze schets niet genoeg uitkomt, hoe krachtens
zijn historischen adelsheid, alleen het Calvinisme,
evenals Rome, met een principieel, alles omvattende
levens- en wereldbeschouwing tegen de
Revolutie het Evangelie overleef.

Alle overige Protestantische richtingen leveren
stukwerk, en zijn daardoor en in den strijd met
Rome en in den strijd met het Rationalisme tot
geen afdoend verweer in staat.

KUYPER.

KUYPER.

KUYPER.

ZESTIENDE JAARVERGADERING

VAN DE
Vereeniging voor Hooger Onderwijs
op Gereformeerden grondslag.

Sinds 1882 was de Jaarvergadering van de
«Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gere-
formeerden grondslag» niet in Leeuwarden ge-
houden. Op Woensdag en Donderdag 5 en 6
Juli kwam toen, in dezelfde zaal, de Jaarver-
gadering saam. Hoe zijn sinds de toestanden ver-
anderd! Om maar een naam te noemen, die
thans niet meer aan het hoofd der regelings-
commissie staat zoodaant veertien jaar geleden,
wijzen we op den reeds ontslapen W. M. Op-
peilijk, (den Provincial Directeur van Friesland).
Wate svader Ploos van Amstel» nog in leven,
den Reitsumischen herder hadden wij zeker op
deze Jaarvergadering niet gezien.

De gedeichten aan zoolven die heengingen
stemmen tot weemoedigen ernst, vooral in de
dagen die de Vereeniging nu doorleef, en die
Jaarvergadering, thans te Leeuwarden gehouden,
niet met vroolijke blijdschap zoodaant weeer, maar
onder omstandigheden, die een schaduw wer-
pen op haar pad, tegemoet werd gegaan.

Maar toch, ook aan de andere zijde is er re-
den tot dank.

Want zijn er velen heengegaan, hoevelen gaf
de Heere niet in hun plaats terug, goedge man-
nen, kweekelingen onzer Universiteit, die het
Calvinistisch beginsel indragen en hooghouden
in allerlei kringen van ons volk en arbeiden
met nieuwe kracht.

Werd voor veertien jaar op de Meeting te
Leeuwarden door Dr. Kuyper de vraag behan-
deld: Welke zijn de vooruitzichten voor de stu-
denten der Vrije Universiteit? — het heden zegt
op die vraag een welsprekend antwoord, dat
tot groote dankbaarheid stemt.

Dat onze vereeniging nog vele vrienden bezit
en ene groote schare van mannen en vrouwen
in Friesland haar lief heeft, daarvan getuigt het
groot aantal aanwezigen, dat Woensdagavond —
nu niet naar de Grootte Kerk, zoodaant weeer —
maar naar de ruime *Noorderkerk* optrok, ten-
ende zich neer te zetten onder het gehoor van
Prof. Dr. W. Geesink, die de Ure des Gebeds
zou leiden.

Dit deed de spreker naar aanleiding van de
woorden van Psalm 33 vs. 22: Uwe goedertierenheid,
Heere! zij over ons; gelijk wij op
U hopen! Van zijn schoone rede volgde hier
een beknopte samenvatting:

Thans saamgekomen, zoo ving Spr. ongeveer
aan, om te bidden voor onze Vereeniging en
hare Jaarvergadering op morgen, welke de
Heilige Geest zelf in ons die eendracht van de
gebedstemming, welke ook het doel moet zijn ge-
weest bij Augustinus' doop in den Paaschnacht
van 387 te Milaan. Een eenheid, die de
overlevring zoo schoon uitdrukte door toen het
Te Deum te laten ontstaan, door een drijving
des Geestes, en machtige bezieling beide, man-
nen zonder voorafgaand overleg in beurtzang
op de lippen geleed.

Met een woord aan Psalm 33: 22 ontlend
eindigt deze hymne. Zij dit woord: Uwe goedertierenheid,
Heere! zij over ons; gelijk wij op
U hopen, de toelichting tot ons gebed.

In dit woord, zelf een gebed, eindigt het
«nieuwe» lied, waartoe Gods kinderen in dezen
Psalm worden opgewekt.

Het zingt van de heerlijkheid des Heeren, maar
ook van de wegelijkligheid van zijn volk. In
dat laatste klinkt de echo van Mozes' woord
(Deut. 33: 29), en wijst er op, hoe juist in de
beschrijving van Jehova die wegelijkligheid is
gegrond.

Israël heeft dat verstaan en zingt dan ook:
Hij is onze Hulp en ons Schilt.
Dat is de stemming van het blijmoedig toezicht.
En dat blijmoedig toezicht heeft zijn
vasten grond in het vertrouwen op 's Heeren
heiligen Naam, op Zijn openbaring.

's Heeren volk bidt hier: *Uw goedertierenheid*
zij over ons, gelijk wij op U hopen.
Uit heel dit woord spreekt: *trijmoedigheit*
het gebed van *goodertierenheid*.

De bede om goedertierenheid, recht verstaan,
wijst op een toestand van meerder of minder
eliende. De goedertierenheid toch is een van
die deugden in den Heere, die juist tegenover
de eliende van zijn scheepel uitschittert. Bepaal-
delijk tegenover de eliende des natuurlijken

levens. Zoo bij Jozef in de gevangenis (Gen.
39: 21), bij de aarde om 's menschen wil ver-
vloekt (Ps. 107: 23), bij een Jeremia om Jeruzalems
puihoop (Klaagl. 5: 22). Bidden om goedertieren-
heid raakt niet zoodaant de zaligheid der
ziel dan wel het geluk, den voorspoed des natu-
rlijken levens.

Voor zulk bidden is vrijmoedigheit noodig
en deze ligt dan ook uitgesproken in het: *gelijk*
wij op U hopen. Dat laatste is evenals het
gelijk ook wij vergeven aan onze schuldenaren
niet de verdiende oorzaak voor, maar wel het
«getuigenis der genade» van de gebederverhooring.

Daar zijn toch dingen waar men «geen gebed
voor heeft». Geen gebed om goedertierenheid.
Geen gebed voor wat bij den Heere een aige-
neden zaak is; voor wat wij vast overtuigd zijn
dat inag tegen Zijn eere; voor wat ons hart
niet heert en op onze ziel niet klemmt. Waar wij
het getuigenis der genade in het hart hebben,
dat deze drie zaken juist anders staan, zal de
vrijmoedigheit daarentegen wel bestaan. Alnaar
de vrijmoedigheit voor het gebed om goedertieren-
heid grooter is, zal de spankracht onder
zijn het bidden om die goedertierenheid
sterker zijn.

Voor onze Vereeniging en haar jaarvergade-
ring mogen wij thans zeer zeker wel bidden om
's Heeren goedertierenheid. Wel heeft haar
levens aanvankelijk gelooft, maar in de laatste
jaren is het anders. Onvlen kwijt. De oor-
zaken daarvan hier voor te uitspreken, zegt spre-
ker, zou mij het rechtmatig verwijt berokkenen:
Ja Ezra: *Ik weet het ook wel, zijt gij stil*.
Boven dien, het opstellen van de historisa moris
is de taak van den geneesheer; desverlangd kan
de krankte er kennis van nemen; doch anders is
de taak van den Evangeliedienar, geproven aan
de sponde van den krankte om te bidden.

Wij willen bidden *Uw goedertierenheid Heere!*
zij over ons. Ook op den dag van morgen.
Welk een verschil tusschen onze vroegere en
latere zamenkomsten. Vroeger was onze Calvi-
nistendag een feestdag voor het Gereformeerde
volk. Hoe is het anders geworden. Vele Gere-
formeerde beklagers ontrokken zich aan wat hen
en ons saambracht: het hooger onderwijs op
Gereformeerden grondslag, juist toen de kerk
met daden toonde, dat zij nog haar Gerefor-
meerden grondslag liefhad.

En thans is er weder verschil. Nu niet van
kerkelijken, maar van wetenschappelijken aard.
Zij, die het voor ons hebben gepield, zeggen,
dat het een verschil van standpunt is. Een hoogst
bedenkelijk verschil. Te meer, omdat hier over-
tuiging tegen overtuiging staat en niet overtuig-
ingen spele men niet. Zij laten zich dan ook niet
bedekken onder de goedkope kunstbloemen
eener valsche genoeidelijkheit, en zijn evenzoo
te ernstig voor een dialactisch trunioel.

Maar ook niet een streng wetenschappelijke
redeneering komt men bij zulke contradictoire
overtuigingen niet verder, want zij missen de
hoogere eendracht. Te inniger zij daarom ons
gebed om *goodertierenheid*. Niet dat het onware
en onzeldijke geschiede, maar dat de booze
hartstocht, die in ons aler zij is, moge ontgeet
in de aandoening van heilige smart; maar, dat
de broederlijke liefde blijve; maar, dat er
veroomoediging zij.

Hebt gij vrijmoedigheit tot dit gebed om *goodertierenheid*, zoodat ook gij zeggen kunt: *gelijk*
wij op U hopen! Maar immers, is het niet onze
Vereeniging geen afgeneiden zaak. Daaroe gaf
God de Heere ons te vele bliken van zijn gunst.

Seeds, ook bij de ongunst der tijden, had zij,
de Vereeniging, van niet vele edelen en niet vele
rijken, brood voor haar kind.

Wel had zij van «buiten strijd en van binnen
vrees», doch de Heere was steeds haar hulpe
en haar Schilt. Maar immers ligt in haar be-
doelen het zoeken van de eere Gods.

Hooger onderwijs eischt niet alleen uitzet-
ting van *met* er is, maar ook van *uitwaart* en
in. Verklaring van gronden en oorzaken, van
kennis en feiten is zeker noodig, maar de massa
positieve feiten zonder inzicht van wat achter die
feiten ligt vormt nog geen wetenschap.

Dit raakt de beginselen. De beginselen van
iedere taak, maar ook van wat daar achter ligt,
van de hoogere en hogste beginselen, waarbo-
ven uitgegaan zij niet kunt, wat uw grondslag zijn
moet, uw begin of uw einde al naar gij in uw
denken afslaat of opklapt.

Hiet nu ligt wat scheiding maakt tusschen ons
en het Hooger Onderwijs der Overheidscholen.
«Wij vertrouwen op den Naam van 's Heeren
heiligheit» ook voor de wetenschap. Die Naam
toch, Zijn openbaring, beschreven in de heilige
Schriftuur, is naar onze overtuiging niet slechts
openbaring tot zaligheid, maar ook tot kennis
van die hoogste beginselen, welke heel ons den-
ken en leven beheerschen.

In de Christelijke wereld heerscht reeds over
vele der beginselen eenstemmigheid, doch ook
over veel wat beginsel is heerscht in die wereld
verschil. Verschil tusschen Roomsche en On-
roomsche, tusschen Luthersche en Gereformeerde,
tusschen Arminian en Calvinist.

Voor de Theologie is dat in de 16^e en 17^e
euw op de voornaamste punten uitgesproken en
vrucht van dien strijd was de Confessie. Daarom
heeft dan ook het onderwijs in de Godgeleerd-
heid aan onze School zoo veel gemakkelijker
taak.

Dan voor de andere takken van wetenschap,
zijn die beginselen nog niet, of nog niet ten volle
ontslend.

Nu vertoont de Christelijke wereld in al haar
schakeeringen een eigen leven, en naar mijn
overtuiging, zegt spr., is dat leven, waarop Calvi-
nijn stapel drukte en in denken en in willen,
het meest zuivere.

Het Calvinisme begon in de Schrift de be-
ginselen na te speuren ook voor die andere
takken van wetenschap, doch in de 18^e eeuw
werd het gebroken in zijn krach.

De negentiende eeuw gaf een opleving te aan-
schouwen, toen de Heere zijne goedertierenheid tot
dat ingezoken Calvinisme wendde. Eerst in de
kerk, ten onzent, bij de mannen der Sepa-
ratie, toen in den Staat bij Groen van Prinsterer,
thans in de wetenschap bij de Vrije
Universiteit.

In aansluiting aan wat reeds is gezegd, moet,
naar sprekers overtuiging, wat reeds gevond-
den werd bijgevoerd, en door voortgaand
zoeken, de verkrengen schat worden verrijkt.
Zoo alleen kan men weer komen tot die *zilveren*
Christelijken, — immers Calvinisme bedoelt het
andere — tot die zuiver Christelijke wijsgeerte,
waarnaar ook die mannen der natuurkundige
wetenschappen oedert ons zoo verlangend uitdien.

En eindelijk, hebt gij vrijmoedigheit tot het
gebed om goedertierenheid?

Maar immers, de nood der tijden dringt en
in dien nood de rusing Gods, ook tot U.

De waarheid van het vils kennis verzameln
verzamelst smart» wordt door de moderne
wetenschap ook hiern ondersonden, dat de
hoogere beginselen, de diepste gronden en laatste
oorzaken hier verborgen zijn en naar zij zelve
meest eeuwig zullen blijven.

Tragisch einde eener eeuw, die ingeloid is
door die wijsgeerte welke zich de «kritische»
noemde, en w'er wezen juist daarin bestond, dat
zij de oorsprongen zoo naspeuren. Niets als ge-
voeken aannemen, alles in zijn ontstaan onder-
zoeken en beoordeelen z.u.

Zeker naan het menschelek kunnen in die eeuw
toe, maar kunnen is nog geen kennen en weten-
schap iets anders dan kunst.

En lid der Fransche academie schreef dan
ook ten vorigen jare in een zeer voornaam tijds-
chrift, dat die moderne wetenschap, zoodaant ge-
volgslen bankroet, dan toch een geleutelijk
failliet had gemaakt».

En ook voor het practische leven heeft dit
alles zijn betekenissen.

Ook de wetenschap van het zedelijk leven,
om iets te noemen